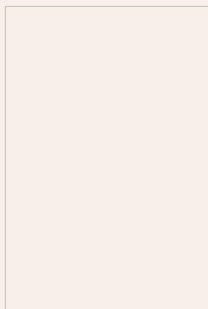


### TRIBUNOVÝ KOSTEL SV. BARTOLOMĚJE V KYJÍCH

Jednoduchá románská stavba z pravouhle tesaných pískovcových kvádrů se čtvercovým chórem, obdélnou lodí, tribunou v mohutné hranolové západní věži v šíři stavby a systémem schodišť a chodeb v síle zdi. Farní kostel, jenž je zasvěcen svatému Bartoloměji, jednomu ze dvanácti Ježíšových apoštolů, se rozprostírá v prastaré zemědělské osadě, původně pojmenované Keje, která odedávna patřila ke statkům pražského biskupství. Ves Kyje vznikla již v raném středověku, což lze odvodit i ze samotného názvu obce (místní jméno Kyje se vykládá jako ves Kyjovy rodiny, přičemž vlastní jméno Kyj je doloženo již k roku 1052). Pravděpodobným zakladatelem kostela je dvacátý biskup Jan II. (1226-1236), jak svědčí doložený nápis v presbytáři kostela: "Fundator huius ecclesiae Johannes Pragensis episcopus" (čili "tento kostel založil pražský biskup Jan"). První skutečně doloženou písemnou zmínkou o obci je text z formuláře biskupa Tobiáše, datovaný rokem 1289.

#### Nejen místo modliteb

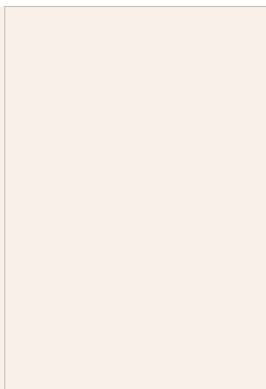
Při bližším průzkumu exteriéru a interiéru stavby nelze přehlédnout jeho pevnostní charakter, jak prozrazují silné zdi, mohutná věž v celé šíři stavby, velmi úzká okna a chodby ve věži a zdivu severní a jižní části. Středověcí stavitelé kostel pojali jako součást biskupského dvora, sloužícího nejen ke správě diecézního majetku, ale v dobách ohrožení kostel sloužil pravděpodobně také k obraně a ochraně obyvatel z nejbližšího okolí.



Ke Kyjím patří neodmyslitelně i legenda o podzemních chodbách, které měly údajně vést až do Staré Boleslavi, do Dolních Počernic, Chval a Jenštejna. Ze sklepa chvalské hospody měly pokračovat až do vinořského zámku. Pádovým dokladem tohoto tvrzení byly propady a sesuvy půdy na začátku minulého století. Přes tři století patřily Keje pražskému biskupství. Roku 1306 daroval tehdejší biskup Jan IV. z Dražic Kyje bílinskému arcibiskupství. Pravděpodobně v Kyjích býval i manský dvůr a tvrz, náležející kolem roku 1386 Ježkoví (Janovi) z Kyjí, šafáři arcibiskupského dvora. Roku 1403 se majetku ujal jeho syn Otík z Kyjí, místopisár zemských desek. V 16. století držely Kyje - tvrz s vesničkou - staroměstí měšťané pražští, než jim byly roku 1547 za rebelie proti Ferdinandu I. Habsburskému odňaty. V roce 1549 koupil dvorec s tvrzí Jan Rašín z Riezenburku. Po něm tu vládl Adam Šťastný Hrzan z Harasova, dále od roku 1587 Václav Robinhap ze Suché. O rok později obdržela dvůr rodina Zapských, za nichž byly Kyje připojeny k Dubči a s nimi se dostaly za 30leté války k panství uhříněvskému, které vlastnila knížata z Lichtenštejna.

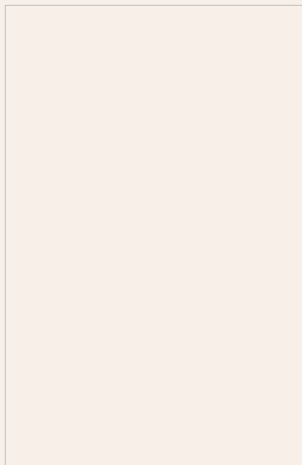
#### Jak šel čas

Někdy na počátku 17. století byla postavena sakristie. Barokního mobiliáře se dočkal kostel až v 17. a 18. století. Pro hlavní barokní oltář z roku 1736 namaloval neznámý malíř obraz svatého Bartoloměje, který pak v druhé polovině 19. století přemaloval Josef Vojtěch Hellich. Obraz Narození Páně pro jediný postranní oltář vytvořil v roce 1655 Jan Jakub Steinfels. Důkladné stavební renovaci byl kostel podroben až začátkem šedesátých let 19. století.



Zvon z roku 1548, odlitý mistrem Stanislavem

Tedy k němu byla přistavěna malá předsíňka a o jedno patro zvýšena mohutná románská věž, u které bylo odstraněno dřevěné podsebití. Při úpravách zde byly objeveny gotické nástěnné malby, které byly nevhodným a nešetným způsobem zabileny. V roce 1988 byly gotické fresky odkryty a zrestaurovány (pozdně románská malba na východní straně kostela představuje Ukřižování Páně a gotické malby na severní straně pak portréty pražských biskupů (Jana IV. z Dražic a Arnošta z Pardubic). Nadokenní část stěny vyplňuje výjev Pozdvížení sv. Maří Magdalény. V presbytáři nalezneme nástěnné malby ze 13. století (vlevo biskupa Tomáše z Benešova) a dvojici světců sv. Jana Evangelistu a sv. Jakuba a ve stropních freskách vypočtení evangelistů z roku 1579. Starobylý charakter interiéru byl zvýrazněn odstraněním barokního mobiliáře. Ze starého zařízení zůstaly jen lavice a také velice vzácné staré varhany, na nichž často hrával hudební skladatel a varhanní mistr Bedřich Widermann. Další zajímavostí je základní kámen ke kostelu, který by měl být postaven na Černém Mostě.



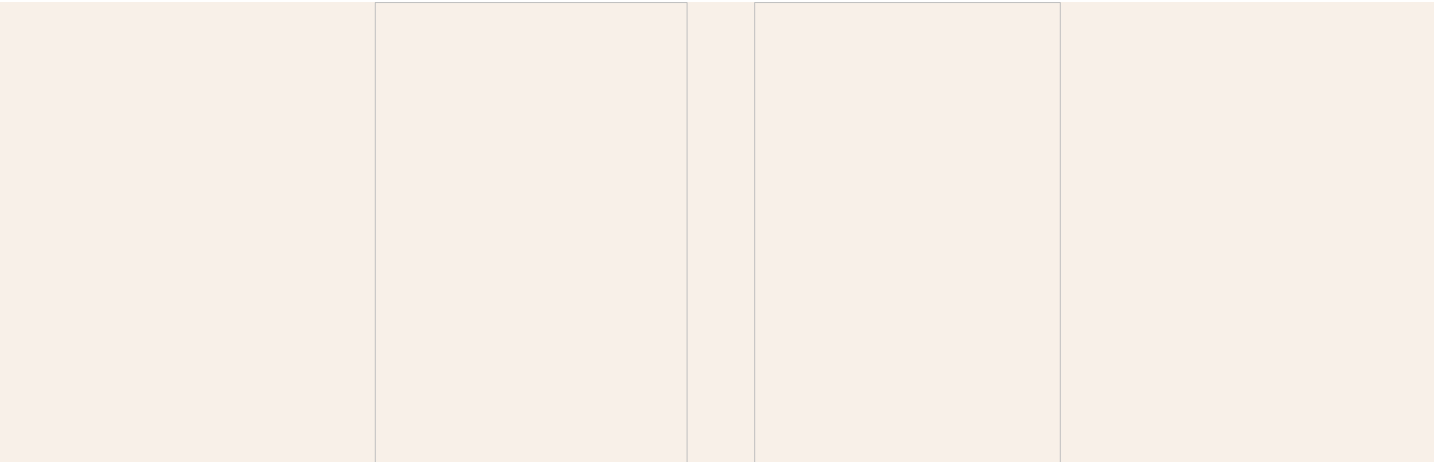
Západní část lodi s tribunou, varhany z dílny Karla Vocelky z roku 1875, s podvěžím původně uzavřeným a vstupem do kostela z dodatečně přistavěné předsíňky

Kámen je prozatím uložen v kostele sv. Bartoloměje a byl posvěcen papežem Janem Pavlem II. 27. dubna 1997 při jeho návštěvě České republiky.

Okolo kostela až do svého zrušení v roce 1854 se rozprostíral hřbitov, ze kterého je dnes možné spatřit jen zbylé torzo: empírový pomník Karla Krezera a klasicistní náhrobek s andělem, či ve zdi náhrobek kyjských učitelů Františka Klímy a Františka Vocela.

### **Vzácná památka v řeči čísel**

Kyjský kostel, který se dochoval v podstatě v původní podobě, byl vytvořen z pískovcového kvádřikového zdiva. Jeho jediná loď je založena na obdélníkovém půdorysu, presbytář, sklenutý křížovou klenbou, má půdorys čtvercový. Vítězný oblouk, který patří k dalším pozoruhodnostem chrámu, tvoří tři stupňovitě seřazené pilíře. A rozměry stavby? Celková délka kostela je 26 metrů. Z toho obdélníková loď má vnější délku 9,82 metru, na ni navazuje věž s 7,20 metry vnější délky, před ní je sinec dlouhý 2,80 m. Na konci kostela je užší presbyterium s 6,18 metry. Vnější šířka věže i lodi je 10,05 metru, presbyterium 5,45 metru široké. Největší vnitřní výška v klenbě je 9,46 metru a v presbyteriu 7,95 m.



Presbytář s původním oltářem, nástěnnými malbami ze 13. století a stropními freskami evangelistů z roku 1579

Kostel sv. Bartoloměje bezesporu zasluhuje maximální péči a úctu, neboť tento architektonicky vzácný objekt se řadí k tomu nejcennějšímu, co může románská sakrální architektura dnešní době nabídnout.

Zpracovala Renáta Čacká

Foto: Jana Kaněrová